

PINZEL·LADES D'UNA HISTÒRIA I D'UNS RECORDS: A L'ENTORN DE ST. VICENS DE VERDERS

Tot era baixar les marrades del grau de Rocallisa que agomolat per l'anar fent via sorollós del Ter et transportava a un món brau, travessar l'aiguabarreig de les Gorgues era a vegades difícil o impossible si les més constants tempestes d'abans havien descarregat per les serralades de Cabrera i Aiats, llavors per força s'havia d'allargar el camí passant per la Gorga de Dalt o més ben dit per St. Pere Pescador on s'hi havia fet una palanca d'obra que facilitava el pas. Èrem ja a l'altra banda de la riera —el paisatge impressiona per la seva escabrositat i abruptesa. No obstant el camí de ferradura transcorre poc desnivellat seguint el curs del riu. Grossos penyals estimbats de les cingleres jauen al costat del riu i al mig de l'aigua— deia en Ramon Vinyeta molt acertadament fa molts anys. Es passava llavors prop de la cova del Penitent qui aprofità anys ha per estada la caiguda espontània d'uns d'aquests penyals per fer-se aixopluc; fent camí de seguit es trobava la font de la Botella o de Botelles, que no tenia un cabal molt important però com que era al costat del camí, era parada obligada per a fer-hi un mos i beure de la seva fresquíssima i generosa aigua —si el Ter anava crescut com que era tan aprop del riu a vegades arribava a tapar-la—. Mig quart més de caminada i tornàvem a ser a St. Vicenç de la Gorga o les Gorgues, de Casserres, de Sariera o de Verders, quatre noms per a un sol lloc.

Com a aclariment de la primera denominació i d'un dubte que sembla tenir un bon enamorat d'aquests verals que s'estranya de trobar-ho escrit d'aital faicó ja que les Gorgues queden lluny, li diré que pels que hem viscut aquí tota la vida, anar al Baucells o a Les Valls, que hi quedaven més, era senzillament «anar a les Gorgues».

Igualment trobo a un historiadore que li dona la denominació de St. Vicenç de Casserres, jo penso que li escau, no sé si ho ha trobat escrit així en algun document antic, però crec que la necessitat de bastir una església pels feligresos del seu terme —ja que no podia servir per això l'església del monestir— fou problema que resoldria la recent funda-

ció monàstica ja en el primer moment.

La denominació Sariera, la més antiga i documentada, li dona el mas proper que hi tenia, molt important per l'època, ja que entre altres la còpia d'un document de llavors diu que «a 11 de les calendes de juny de 1274 Guillerma de Riera donà i aportà en esponsalies a son marit, la meitat del do que el seu pare li havia fet en son testament del mas i honors de Riera, i altres béns en les parròquies de St. Vicens de Riera, St. Cristòfol de Taverdet, St. Bartomeu de Gorga, St. Miquel de Sararols, St. Martí Sescorts, etc., etc., i molta partida en alou propi». Un altre document diu que «en lo any 1185 Guillem Riera i Ermesendis sa

era la Roca del Boll...

muller donaren a Saurina llur filla i Arnal son marit un honor que tenien en lo mas de Pietat que es un molí ab sa resclosa que és en lo riu Ter ab son glevar i ab la maitat de la aygua que sia necessaria per dit molí i per la casa de dit molí».

Finalment la denominació Verders li ve molt tardana del nom d'un mas també molt antic i molt proper —Sariera ja no existiria— de quan els béns del priorat de Casserres havien passat al col·legi de jesuïtes de Barcelona i St. Vicens havia deixat de ser parròquia (s. XVI-XVII).

Tornàvem doncs a ser a St. Vicens. Dic tornàvem a ser perquè primer per les anades i passades constants amb el meu pare i després per l'amor a aquelles pedres que em va contagiar el meu bon amic Joan Paré, bon pintor i aficionat a tota cosa artística (ell ja les havia plasmat varies vegades en les seves teles), els viatges a St. Vicens per a gaudir de la seva boniquesa, a pesar dels lapsus més o menys llargs, varen sovintejar fins a la seva desaparició del lloc. És aquell descobriment que et penses que has fet, però que perquè els entesos no en fan esmena i creus no tenir dret d'opinar per manca d'estudis que no has pogut assolir, calles. És tan sols el goig d'anar-hi a donar un volt, acariciar el seu ben format absis, contemplar la seva estructura ferma, els ben distribuïts arcs torals, les seves proporcionades portes a ponent i a migdia —tot i ser tan petita—, la seva senzilla finestra del mur de migdia i les magnífiques de la façana, o fins i tot imaginar-hi una espadanya que certament tindria per les campanes de cridar als feligresos —era una parròquia— i també imaginar-hi el clos de la sèrrera i cementiri, aquest era davant la façana —encara del record del meu pare quan es preparava l'era per batre sortien ossos—. Sempre tornava amb el convenciment que allà entre aquells garrics, parets i figura vella que cobria l'absis hi havia quelcom d'important. Però fou en plena campanya de conscienciació de què s'havia de salvar,

«com jo tenia nou-cents anys de vida...»

quan feia ja anys que estava a sota l'aigua i sortia de tan en quan per les baixades periòdiques del pantà, en què per exemple podies llegir la Vanguardia del 22-12-73 que Josep Tarrats i Bou escrivia «he visitado la pequeña gran joya de St. Vicens de Verders» o a Lluís M^a.

Bou en el mateix periòdic el 31-8-74 «gracias a la sequia salió a flote esta pequeña joya del arte románico» i molts altres escrits, entre ells els de Jordi M^a. Rivero San José, et treien el descoratjament de veure a punt de desaparèixer aquell preuat monument. A pesar del malaurat

El paisatge impresionava per la seva escabrositat i abruptesa...

trasllat i d'haver-la tret del lloc pel qual fou feta i a on estava adherida, mimetitzada, amb moltes penes i treballs fou refeta tal com es mereixia a «la vitrina» de Can Deu de Sabadell. Quin goig! Era la primera vegada a Catalunya que es rescatava d'un pantà un edifici artístic!

Pocs metres a llevant del lloc on es trobava l'església de St. Vicens s'aixeca un gran penyal —avui sota l'aigua— on hi havia restes que marcaven clarament l'existència d'una edificació rectangular feta amb pedra ben quadrejada, era la Roca del Boll —Rocha de Buollo (1239) o Rupe de Bisuldino (1287)—; se sap que per una venda el 1239 passà a domini d'una noble, important i poderosa família osonenca que la posseï durant força temps, que el 1287 discutia la possessió

d'aquesta fortalesa, segons el Dtor. A. Pladevall, el noble Gastó de Foix; i que el 1352 la vengueren i passà a dominis de Bernat II de Cabrera; aquestes poques dades ens donen idea de la seva importància en aquells remots temps.

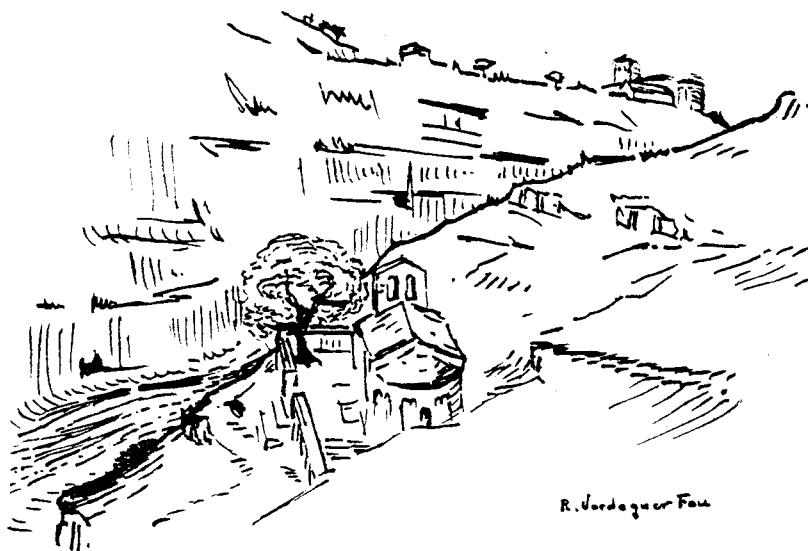
Però sabrem algun dia el que guardava aquesta fortificació.. en principi potser el mas Sariera, el camí públic que manava a Sau, l'església de St. Vicens o era un apèndix de les defenses del monestir de Casserres, la comunicació amb el qual queda ben palesa en el camí, encara fa pocs anys ben visible i esmolat, que, de darrera l'absis gros de St. Pere, conduïa a travessar el riu quasi frente a St. Vicens, —recordo que quan passàvem pel seu frente, el meu pare em deia: «Guaita és aquell el camí

dels frares que baixaven a dir missa a St. Vicens»; m'ho deia perquè ell ho hauria sentit del seu.

Però de tot això no en queda res, és una petita història, però Història, són uns migrats records, però malgrat tot records; però si anau per aquells llocs i poseu l'oïda atenta us asseguro que sentireu al vetust St. Pere de Casserres que, abocat a la cinglera, recita constantment, en record del germà petit perdut, el plany que el poeta fa dir al seu famós campanar: «Com jo tenia nou-cents anys de vida...»

No us he dit abans d'ara que les esglésies romàniques tenen vida!

Ramon VERDAGUER FEU

o fins i tot imaginar-hi una espadanya que certament tindria...